

Ηθική και αιτιότητα στην Ιστοριογραφία

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1gYleeG>]

Κεφάλαιο 3

Ιστορία, επιστήμη, ηθική

Στην αρχή του κεφαλαίου, γίνεται αντιληπτό πως το 18^ο και 19^ο οι επιστήμονες δέχονταν μια για πάντα ότι οι φυσικοί νόμοι είχαν ανακαλυφθεί αλλά από την άλλη πλευρά διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχουν νόμοι αλλά υποθέσεις που μας ανοίγουν το δρόμο για νέες έρευνες. Ακόμη, αναφέρει ότι πολλοί ερευνητές προσδοκούν πως θα έρθει η μέρα όπου θα υπάρχει ένα πλήρες corpus γνώσεων και θα ξεκαθάριζε μια για πάντα όλα τα αμφισβητούμενα ζητήματα, αυτό θεωρείται ανόητο διότι πάντοτε θα υπάρχουν επιστήμονες που θα προχωρούν από τη μια υπόθεση στην άλλη και θα ερμηνεύουν τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης[7].

Πηγή: *wikimedia commons*

Εν συνεχεία, διατυπώνει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ της ιστορίας και των άλλων επιστημών, όπως: α) η ιστορία ασχολείται με το μοναδικό ενώ οι άλλες επιστήμες με το γενικό β) η ιστορία δεν δίνει μαθήματα γ) η ιστορία αδυνατεί να προβλέψει δ) η ιστορία είναι αναγκαστικά υποκειμενική και τέλος η ιστορία σε σχέση με τις άλλες επιστήμες άπτεται θεμάτων θρησκείας και ηθικής.

Στην πρώτη περίπτωση όπου η ιστορία ασχολείται με το ειδικό και μοναδικό αναφέρει το εξής παράδειγμα (ένας ιστορικός μπορεί να γενικεύει όταν αναφέρει την λέξη πόλεμος, διότι έχουν γίνει πάρα πολλοί ανά τους αιώνες αλλά όταν αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο πόλεμο όπως λ.χ. τον Πελοποννησιακό τότε διαπιστώνουμε το ειδικό της ιστορίας[8].

Στην δεύτερη περίπτωση, διαπιστώνει ο συγγραφέας ότι ουσιώδης ρόλος της ιστορίας δεν είναι να διδάξει αλλά να προάγει την κατανόηση τόσο του παρελθόντος όσο και το παρόντος μέσω της αμοιβαίας συσχέτισής τους[9].

Στην τρίτη περίπτωση, η ιστορία αδυνατεί να προβλέψει μοναδικά ιστορικά γεγονότα γιατί υπεισέρχεται το στοιχείο του ατυχήματος[10].

Στην τέταρτη περίπτωση, ο Κάρρ θεωρεί ότι υποκείμενο και αντικείμενο στις κοινωνικές επιστήμες ανήκει στην ίδια κατηγορία και καταλήγει να μιλήσει

με βεβαιότητα για τις σχέσεις μεταξύ παρατηρούντος υποκειμένου και αντικειμένου που εξετάζει, ότι υπάρχει συνεχής και μεταβαλλόμενη επίδραση[11]. Στην τελευταία περίπτωση, ο συγγραφέας αναφέρει ότι ο ιστορικός δεν μπορεί να επικαλείται τον Θεό για να ερμηνεύσει συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα ούτε μπορεί να αποτυπώνει ηθικές κρίσεις για την ιδιωτική ζωή κάποιων προσώπων που τον απασχολούν, έχει άλλα πράγματα να κάνει. Δέχεται την ηθική κρίση μόνο για κάποιον θεσμό αλλά όχι για τα άτομα που τον δημιούργησαν[12].

Στο τέλος του τρίτου κεφαλαίου, ο συγγραφέας διαπιστώνει ότι ο αποκλεισμός της ιστορίας από τις επιστήμες διαπράττεται από ιστορικούς-φιλοσόφους που διεκδικούν για λογαριασμό της ιστορίας μια θέση μεταξύ των επιστημών του ανθρώπου και όχι από θετικούς επιστήμονες που προσπαθούν να εξοβελίσουν τους ιστορικούς.

Κεφάλαιο 4

Η αιτιότητα στην ιστορία

Όταν εξετάζει ένα ιστορικό γεγονός, ο ιστορικός βρίσκεται αντιμέτωπος με πλήθος αιτιών, τα οποία και προσπαθεί να ιεραρχήσει, ακόμη, όταν ο ιστορικός προσπαθεί να εξηγήσει τα ιστορικά γεγονότα με όρους μακροπρόθεσμων αιτιών, ο ρόλος της λέξης "τύχης" είναι ένα από τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει, και ένα ακόμη πιο μεγάλο πρόβλημα για κάποιον που ασχολείται με την ιστορία, είναι όταν εξετάζει το ρόλο της προσωπικότητας στην ιστορία[13].

Εν συνεχεία, ο Κάρρ υπογραμμίζει ότι «τα άτομα στην ιστορία έχουν ρόλους και κατά μία έννοια ο ρόλος έχει μεγαλύτερη σημασία από το άτομο». Αυτό το διαπιστώνουμε όταν αναφέρει ότι ο πρόωρος θάνατος του Λένιν φαίνεται να ήταν η αρχή της Μεγάλης επανάστασης στη Ρωσία, από την άλλη αναφέρει και την προσωπικότητα του Στάλιν ως το έναυσμα για επανάσταση. Πιο κάτω, εξετάζει ιδιαίτερα την επιρροή που ασκούσε ο μαρξισμός στην περίοδο του 1920-1980 και επισημαίνει τη θετική επίδραση της κοινωνιολογίας στην ιστορία, παρατηρώντας ότι όσο πιο κοινωνιολογική γίνεται η ιστορία και όσο πιο ιστορική γίνεται η κοινωνιολογία, τόσο το καλύτερο και για τις δύο επιστήμες, αλλά αφού αναφέρει αυτό ως θετικό από την άλλη επισημαίνει ότι η ιστορία και οι κοινωνικές επιστήμες βρίσκονται σε κρίση, έτσι αποδοκιμάζει τον εμπειρισμό των θετικών επιστημών αλλά και τα στατιστικά στοιχεία ως πηγές της ιστορικής έρευνας. Επιπλέον, τάσσεται υπέρ του όρου «γενική ιστορία» δηλαδή σε μια ιστορία που θα αξιοποιεί τα πορίσματα άλλων επιμέρους ιστορικών κλάδων όπως π.χ. η ιστορία του πολιτισμού, της τέχνης, κ.α.[14].

Στις τελευταίες σελίδες του κεφαλαίου του, ο Κάρρ φαίνεται να ήταν απόλυτα πεπεισμένος ότι η οπτική του ιστορικού εξαρτάται από το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζει, αυτό το διαπιστώνουμε σε διάφορες χρονολογικές περιόδους της ιστορικής διαδρομής, όμως δεν επηρεάζεται μόνο η ιστορία από το περιβάλλον στο οποίο ζει ο ιστορικός αλλά και οι άλλες φυσικές και κοινωνικές επιστήμες και δίνει το παράδειγμα της λογοτεχνίας η οποία σχεδόν πάντοτε διαμορφώνεται από το κοινωνικό περιβάλλον.

[Συνεχίζεται]

[7] Βλέπε Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, μτφρ. Ανδρέας Παππάς, Αθήνα, εκδ. Γνώση, 1999 σελ. 83-85

[8] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, σελ. 88

[9] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, σελ. 94-95

[10] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, σελ. 96

[11] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, σελ. 98

[12] Βλέπε Ε.Χ. Καρρ, *Ιστορία, επιστήμη, ηθική*, μτφρ. Ανδρέας Παππάς, Αθήνα, εκδ. Γνώση, 1999, σελ. 102

[13] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Η αιτιότητα στην ιστορία* σελ. μτφρ. Ανδρέας Παππάς, Αθήνα, εκδ. Γνώση, 1999, 121

[14] Βλ. Ε.Χ. Καρρ, *Η αιτιότητα στην ιστορία* σελ. 140